

Szellemi forradalom volt-van a Bolyaiak városában

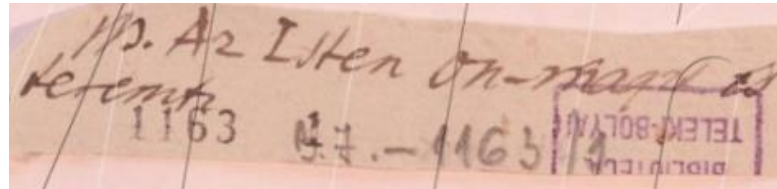
Kedves marosvásárhelyi lakosok!

Szép lassan 28 éve annak, hogy tanára vagyok a Bolyai Farkas Elméleti Líceumnak és 25 éve szögezték nekem a kérdést Budapestről és messze vidékekről érkezett magyar vendégek: Bolyai János Üdvtanával mi a helyzet? Mikor lesz kiadva? Évtizedek múltak el és a következőt mondhatom: sikerült digitalizálni az összes Bolyai János-féle kézíratszerűséget, ezért aztán közel tízezer darab digitális oldal áll rendelkezésre a Teleki Tékában. Az Üdvtan mint kézirat, ami a társadalmi élet megújításáról szól, sajnos nem érhető el, nem tudjuk azt, hogy egyáltalán létezik-e vagy sem? Számunkra digitális cetlik érhetőek el, amelyeken különféle feljegyzések, aforizmák, rajzok, ábrák vannak. Annyit tudhatunk, hogy nagyon sokat dolgozott rajta, a könyv borítójának tervei megvannak. Tehát az Üdvtan nincs meg, de mégis "létezik", megfejtésre várnak benne gondolatok, cselekvési tervek. Ezért merem azt állítani, hogy kutatási eredmények mégis vannak, amelyekről szeretnék röviden beszámolni Önöknek. A kreatív gondolkodás fejlesztésével kapcsolatban komolynak tűnő bejelentésről tehetünk tanúbizonyságot.

Amint tudható, a kreativitás számára a XX. század közepétől fogva fontos fogalom a laterális gondolkodás, ami azt jelenti, hogy bármilyen problémamegoldás kapcsán meg kell változtatnunk a gondolkodásunkat, másképpen kell nekifognunk, egy kicsit kívülről, egy kicsit oldalról kell szemlélnünk az egészet, elemezve az esetleges veszélyforrásokat stb. Mondhatjuk azt, hogy zárójelbe teszünk mindent, ami érvényes törvény vagy hagyomány. Miért? Elsősorban azért, hogy bármiféle új gondolat születését ne befolyásolják a régi beidegződések. Szellemi forradalom ez. Igen, így van, *csak ez 1823-ban már megtörtént a Temesvári Levél*

megfogalmazásakor. Tóth Imre Bolyai-kutató szellemi forradalmi tettnek mondja Bolyai János felfedezését, mert kellő bátorsággal rúg fel kétezer éves matematikai elvet. Miért teszi? Azért, hogy a semmiből egy új más világot hozzon létre. A nem-euklidészi geometriát.

Elég hosszas vesződéseim közepette végül “szembe jött” velem az alábbi idézet: “Az Isten önmagát is teremti.”

Majd egy olyan rajzzal is találkoztam, amelyen ismétlődő formák

vannak feltüntetve.

Ha közelebbről megvizsgáljuk ezt az idézetet, akkor felfedezhető benne egyfajta körforgás, egy olyan logikai rendszer, ami a teljességre, tökéletességre utal. *Ha Istenről beszélünk, akkor az ő alkotása is tökéletes kell legyen. Ez a legelső és a legutolsó belátás, amire bizonyára Bolyai János is rájött, főleg matematikusként.* Ezt a kijelentést fenn kell tartanunk, de a valóság éppen az ellenkezőjét mutatja. Mert a világban tapasztalható rossz dolgok bizony nagy kihívások számunkra. Mégis, akkor mit kell tennünk? *Az ellentmondás feszültségében, a kreativitás szellemében észre kell vennünk a harmóniát, a szimmetriát a természetben és keresnünk kell az ismételhető motívumokat.*

Tehát, így jött létre, a jómagam által gyakorolt alkalmazott logika pedagógiájában a kreativitás hármasságának, ami Bolyai János gondolkodásához köthető elsősorban. De tőle megtanulható, begyakorolható. Messze, legalább egy évszázaddal megelőzte korát a laterális gondolkodás terén. Ha nem írta volna apjának, hogy a semmiből

egy új más világot teremtettem, akkor eszembe se jutott volna, hogy összevessem a laterális gondolkodással.

Az alábbi elvek kiscsoportos foglalkozások keretében begyakorolhatók, egyéni foglalkozásokban úgyszintén, gondolkodás-fejlesztésre kiváló módszer, amiről tudjuk, hogy mentálhigiénés célokat is követhetünk ezáltal, innovatív jelleg is van benne, mert a diákok termékekben látják saját alkotásaik végeredményét. Mindenképpen hatékony módszerként is bevethető a mesterséges intelligencia túlkapásaival szemben.

Úgy gondolom, hogy szellem és lelkitársaim mellett, tisztelt városom közösségének tartoztam ezzel a beszámolóval. Fogadják szeretettel a megfogalmazott elveket:

Bolyai János kreatív princípiumai

Három alapelvet sikerült eddig megalkotni abból az eredeti gondolkodásból, ami Bolyai János sajátja volt. Ezek az alapelvek kifejezetten a kreatív gondolkodás elősegítéséhez járulnak hozzá. Kiscsoportos, 3 fős keretben működtetve a Bolyai Farkas Elméleti Líceumban középiskolásoknál, jelentős tapasztalatok vannak már.

1. Zárójelbe tenni minden eddigi elvet, törvényt, igazságot. Felrúgni ezeréves hagyományt, szellemi forradalmat létrehozni – ahogyan azt Bolyai János tette. (Tóth Imre értelmezésében.)
2. A semmiből egy új más világot alkotni. Engedni azt, hogy létrejöjjenek újabb összefüggések előítéletmentesen. A semmiből egy új más világot teremteni – ahogy apjának írott levelében mondja a géniusz.
3. A világ, amelyben élünk, Isten alkotásaként tökéletes, mert az Isten önmagát is teremti (ez az egyik aforizmája, amivel találkoztam). Mindenkinek ugyanezt kell tennie különféle módon. Felfedezni a

harmóniát, a szimmetriát a természetben. Fraktálszerű jelenségeket felfedezni.

A sokkoló helyzet akkor derül ki, amikor a tapasztalat éppen az ellenkezőjét mutatja, nagy a szakadék az elv és a valóság között. Ez a hatalmas különbség, a felmerülő rengeteg kérdés készíti az embert alkotásra, tehát ebben rejlik a kreativitás gyakorlata.

Marosvásárhely, 2024 február 3.

Dr. Borsos Szabolcs PhD kutató-filozófus, mentálhigiénés szakember